Repedea (Krevei)
Întemeiere, denumiri, toponime

Vasile Popovici
Director Căminul Cultural Repedea
Preşedinte Uniunea Huţulilor din România

După cum mărturisesc cei mai bătrâni localnici, primul locuitor al comunei a fost Ivan Krevan, venit din părţile Galiţiei - Ciorna Hora.

Se povesteşte că acest huţul „Krevan" era un bărbat voinic dar şchiop, acest lucru neîmpiedicându-l însă să se mişte foarte repede şi să se dovedească abil şi voinic. După cum am amintit, huţulul „Krevan" a venit din Galiţia şi s-a aşezat în gura Tomnaticului, pe versantul stâng al râului Tomnatic. Astăzi, este o pepinieră a Ocolului Silvic Ruscova.

Aici şi-a construit o colibă, dar nu una oarecare. Coliba sa avea două încăperi – una pentru animale, iar alta pentru ciobani. O astfel de colibă poartă numele de „mrazneţia". La Muzeul Satului din Bucureşti putem vedea astăzi asemenea colibă.

Numele comunei poate fi tâlcuit după numele primului locuitor – Krevan. (Strâmbul, şchiopul). De la numele lui Krevan s-a dezvoltat şi neamul Krevanilor, neam care de-a lungul secolelor s-a pierdut. Astăzi, mai există un singur loc care-i mai poartă numele: Şesurile lui Krevan (Pole Krevanovo).

Între anii 1353-1411, comuna Repedea apare sub mai multe denumiri: „Rusz Kirva", „Rusz Krevei", „Kirva".

Mai apar denumiri ca „***Oroszko***", ceea ce tradus din ungureşte înseamnă „piatră rusească". Această traducere nu are nici o legătură cu caracteristicile geografice ale localităţii, decât dacă dăm atenţie unui cătun îndepărtat care poartă numele de „Caminceanei" (în limba română Pietriceaua), care are vârful stâncos.

Menţionăm cu umor că în acele vremuri denumirile toponimelor se schimbau din ucraineană în ungureşte şi româneşte după cum bătea vântul, cum îi tăia capul pe „scribi".

De cele mai multe ori, povestirile localnicilor întăresc mărturiile documentare, acestea completându-se reciproc şi oferind siguranţa realităţii istorice.

Privind primele mărturii, primele documente şi situaţia istorică a Maramureşului observăm că, în cele din urmă, întemeierea şi atestarea localităţii a fost făcută cu numele de „Krevei", iar ă râului Kiroaya - denumire slavă, chiar dacă pe parcurs şi-a mai schimbat denumirile.

Particularităţile geografice stau şi ele la baza toponimului Krevei (în limba română „strâmb").

Dacă urcăm pe colina lui Piţec, putem vedea comuna Repedea ca-n palmă. Vechea vatră a comunei a fost dispusă sub forma unui triunghi drept cu bază spre râul Ruscova.

https://biblioteca-digitala.ro

La apusul soarelui, comuna Repedea apare ca o întindere plină de îndoituri, adică cu drumuri strâmbe, cu ape întortocheate şi şesuri încovoiate. Aceste încovoieri apar până la cătunele Hecika şi Lespedea, cătune alipite mai târziu comunei (anul 1956) pentru a-şi putea primi statutul de comună.

Râul Repedea apare şi el întortocheat, chiar şi pe lângă râu drumul fiind înnodat. Izvoarele râului Repedea vin de sub Vf. Farcău (1957 m), Vf. Pietriceaua (1950 m) şi Vf. Mihailecu (1918 m). Vechile denumiri ale râului erau: Kiroaia, Krivoaia şi Kirvaia. Aşadar, pe lângă documente şi mărturiile oamenilor, caracteristicile geografice demonstrează şi ele această denumire.

Bineînţeles că poveştile sunt multe şi diferite de la om la om, iar noi nu ne vom opri aici, ci vom mai relata şi următoarea povestioară:

Se spune că aproape de cătunul Pentaia, aşezat în partea de est a satului, bătrânul Ciopeleha îşi însura fiul. Acest fiu era însă şchiop. Această nuntă a primit numele de „nunta şchioapă", deoarece acel „Mudrec" (isteţ) nu se ştie cum dară a rânduit această nuntă în aşa fel încât toţi nuntaşii erau şchiopi: mirii, cavalerii, druştele, nănaşii, ceteraşii şi toţi ceilalţi nuntaşi erau şchiopi şi se poticneau ba într-o parte, ba într-alta. Locuitorii cătunului, care asistau din drum la deplasarea mirilor la cununie, credeau că nuntaşii se închină la toată lumea de pe marginea drumului.

Comuna a mai fost denumită şi „Râul Ruscova", „Orosz potak" (Pârâul Rusesc). Însă, în viaţa de zi cu zi, în graiul repedenilor şi al tuturor ucrainenilor din Maramureş, numele comunei este de „Krevei". Aceştia spun: „merg la Krevei", „vin din Krevei", „locuiesc în Krevei".

Denumiri oficiale ale comunei Repedea de-a lungul secolelor:

1. Ruszkrivo, Rusz-Krevei, Krivo şi Kriva – anul 1411;
2. Ruszkirvai – anul 1759;
3. Rusz – Kriva – anul 1781;
4. Rusz – Krivan – anul 1842;
5. Kirva – anul 1844;
6. Ruszkirvan – anul 1850;
7. Ruszkirva – anul 1866,1893;
8. Rusz Kirva şi Rusz Kriva – între anii 1880 şi 1889;
9. Repedea – anii 1920-1940;
10. Oroszko şi Ruszkirva – anul 1900;
11. Oroszkei, Repedei şi Kirvo – anul 1901;
12. Oroszko – între anii 1940 – 1944;
13. Rusz Krevei – între anii 1944 – 1949;
14. Repedea – după anul 1949 şi până astăzi;

După cum am notat în rândurile de mai sus, comuna Repedea este de tip risipit, gospodăriile fiind dispersate prin cătune izolate.

Principalele cătune ale comunei Repedea sunt următoarele: Ceresinka, Gruny, Ceretu, Lujana, Hecika, Leaspedea de Jos, Hovdia de Vest, Lespedea de Sus, Plaik, Lazy, Miklusa, Ciolar, Oblaz, Arsita, Jolob, Zarika, Skorodnej, Hlebokyj, Tomnatek, Pauluskyj, Hamovanka, Laz, Pentaia, Osui, Iamka,

https://biblioteca-digitala.ro

Preslup, Gruny Kozmuskyj, Smerecianei, Polunskej, Lepia, Iama, Kamini Sofiacu, Elma.

Cel mai mare dintre aceste cătune este Lespedea (Kermujanka-piatră). Numele acestui cătun vine de la o stâncă nu prea înaltă, dar din care s-a folosit şi se foloseşte piatră pentru construcţia drumurilor, a căilor ferate şi a caselor. Aici existau o Şcoală cu clasele I-IV şi mai multe şcoli cu predare simultană, închiriate la diferiţi gospodari.

Următorul cătun ca mărime este Micluşa, cătun în care există şi Şcoala generală cu clasele I – VIII Nr.2 – Repedea.

Locuitorii hotarului Repedea au dat un nume distinct unor dealuri sau parcele de teren, aşadar apariţia numelor de locuri noi nu a fost întâmplătoare, ci era strâns legată de necesitatea de a individualiza şi de a prezenta unele caracteristici ale unui obiect geografic: Grun - „dâmb", Plaik - „potecuţă", Lazy - „imaş", Oblaz - „drum la poalele dealului", Jolob - „depresiune", Hlebokyj - „adâncitură", Osui - „versant însorit", Ceretu - „teren cu iarbă", Iamke - „gropi mici, teren cu gropi", Preslup - „trecătoare între două vârfuri", Grun Y Kozmuskei - „dâmbul lui Cozma", Levade Sehliansky - „livezi", Smereciani - „molid", Lepia -„tei, pădure de tei".

Cele mai dese gospodării sunt dispuse în centrul localităţii care sunt aşezate dinspre răsărit spre apus pe marginea şoselei principale Poienile de sub Munte – Leordina şi de-a lungul râului Repedea, dar şi dinspre nord spre sud, aproape în cruce.

Denumirile toponimice ale comunei Repedea sunt bogate şi diverse; le putem împărţi sau repartiza în câteva grupe:
- după forma de relief;
- după parcela foştilor proprietari de pământ;
- după ocupaţia oamenilor etc.

În continuare, prezentăm cele mai semnificative toponime din comuna Repedea:

I. *Denumiri care reflectă formele de relief*

HLUBOKEY	Cătun, înseamnă „adâncitură"
GRUNY	Cătun, înseamnă „dâmb"
JOLOB	Cătun, înseamnă „jgheab"
KALAMUTNEY	Podiş, înseamnă „tulbure"
KAMINCEANEY	Munte, înseamnă „pietros"
KOLESKE	Poiană, înseamnă „leagăne"
LABA	Munte, înseamnă „picior de urs"
LESPEDEA DE SUS	Cătun, denumire legată de existenţa unei cariere de piatră. Lespede - în limba română - înseamnă piatră plată şi mare.
CIOLAR	Cătun: înseamnă „fruntaş", „de frunte".

https://biblioteca-digitala.ro

NEJNEA LEASPIDEA	Cătun
PERECHUD	Poiană, înseamnă „trecere”
PLAYC	Cătun - din limba română „plai”
POLYANCA	Poieniță
PUHETEA	Vârful muntelui Sehlean, înseamnă „nasture”
RAPA	Teren surpat, prăpăstios
RUNYA	Poiană, şes, netedă ca o palmă
SCORODNEI	Cătun, sintagma ce înseamnă: „repede zi”
SMERECENEY	Munte acoperit de o pădure deasă de molid. Punct de exploatare forestieră
STROMENA	Munte, înseamnă „prăpastie, surpătură”

II. Denumiri care provin din poreclele proprietarilor

BREBANCA	A fost domeniul lui Breban
DANKUL	Muntele a fost proprietatea unui bogătaş numit Danko
CAMYNYCAMINY	Poiană cu o piatră în mijloc-proprietatea lui Dudca
MICLUSEA	Cătun, denumire după numele unui fost bogătaş maghiar, Miclous
PENTAYA	Cătun, numele de la Pentea
POLE RUSNACOVO	Câmp. proprietatea lui Slusar
CAMINI SOFIACU	Piatra lui Sofiac
STAIA BERCINA	Munte, fosta proprietate a lui Bercea
SULEFAN	Fâneaţă, denumire după proprietatea lui Sulefa

III. *Denumiri legate de ocupaţiile locuitorilor*

BODNARICA	Fâneaţă, în legătură cu „bodnar”- dogar
VAPNYARICA	*Versantul de calcar, vapno – var*
VESNARCA	Versantul de „primăvară”
VOLARYCA	Numele vine de la „boi”'- acolo stăteau boii şi vara, şi iarna
HAMOVANCA	Izvor - zăgaz pentru plute (Bocor)
HOVDEA	*Cătun, denumirea derivă de la interjecţia HOV! Care înseamnă „Ajunge!”*
COPANCA	Câmp, înseamnă” „sapatura’
LAZ	Poiană, înseamnă „drum ocolitor’’

https://biblioteca-digitala.ro

OBLAZ	Cătun, legat de versant „drum peste un deal''
OSUY	Câmp expus luminii soarelui, versantul de la miazăzi
PRESLUP	Câmp, poiană; în limba română, Prislop, trecătoare îngustă între munţi
RIJEA	Poiană, poiană despădurită. „rizate'' înseamnă „a tăia"
CERETU	Cătun, înseamnă „teşit"; „cioplitură"
IARMOVETEA	Poiană între păduri; pădure în jurul poienii, în formă de jug; „iarmo" înseamnă „jug"

IV. Alte toponime

BERIZNEC	Pădure; de la „bereza", ce înseamnă mesteacăn
HECICA	Cătun, „haci" înseamnă „buruiană uscată"
HOLOVACI	Munte; văzut de sus, acest munte arată ca un cap de om, „holova" înseamnă „cap"
DUBROVA	Poiană, pământ roditor; în trecut, terenul a fost acoperit de stejari, „dub" înseamnă „stejar"
LEPYA	Poieniţă, aici creşteau tei, „lepa" înseamnă „tei"
CLENYA	Pădurice, aici creşteau carpeni, „clen" înseamnă „carpen"
SOLOTVENA	Deal, un deal mocirlos, umed, „soli" înseamnă şi „sare"
SUCHARESCEA	Deal, versant cu resturi de pădure uscată, „suchei" înseamnă „uscat"
CERESENYCA, ZACERESENICOV	Cătun, numele derivă de la termenul ucrainean pentru „cireşe"; aici creşteau cireşi

https://biblioteca-digitala.ro